

5. Колісник, Ю. Текст і дискурс: проблеми дефініцій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*, 675, 111–114, 2010.

6. Коломієць, О. М. Семантико-синтаксична реконструкція газетних синоптичних текстів (на матеріалі англійської, німецької, польської та української мов) : дис. канд. філол. наук. Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Київ, Україна, 2017.

7. Мельник. А. А. Правова лінгвістика: основні риси та особливості. *Адміністративне право і процес*, 1 (11), 2015, С. 365–373.

8. Турянський Ю. І. Використання інструментів фіскальної політики. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. Т. 27, № 7. С. 138–142.

9. Чорна, О. В. Українська термінологія податкової сфери: структура, функціонування, формування : дис. канд. філол. наук. Інститут української мови НАН України, Київ, 2009.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-624-9-35>

LINGUOPRAGMATIC FEATURES OF COMIC EFFECT IN TURKISH ANIMATED DISCOURSE

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ В ТУРЕЦЬКОМОВНОМУ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Polozok D. S.

*Postgraduate Student at the Department
of Oriental and Slavic Philology,
Kyiv National Linguistic University
Kyiv, Ukraine*

Полозок Д. С.

*аспірантка кафедри східної
і слов'янської філології,
Київський національний
лінгвістичний університет
м. Київ, Україна*

Мультфільм у сучасному суспільстві є важливим засобом масової комунікації, який поєднує розважальну, пізнавальну та виховну функції. Комічність у мультиплікаційному дискурсі виступає не лише способом розваги, а й ефективним інструментом формування ціннісних орієнтацій і соціально прийнятних моделей поведінки. У турецькомовному анімаційному просторі гумор має культурно зумовлений характер і виконує прагматичну функцію комунікативного впливу. Відповідно до класичних теорій гумору – від Аристотеля до І. Канта та А. Шопенгауера – сміх виникає як результат порушення очікувань

і контрасту між нормою та ситуацією [3, с. 24; 4, с. 58]. Лінгво-прагматичний підхід до комічного передбачає аналіз взаємодії вербальних і невербальних засобів у соціокультурному контексті [1, с. 41]. Важливою для даного дослідження є семантична теорія гумору В. Раскіна, згідно з якою комічність виникає через протиставлення двох сценаріїв ("*script opposition*"), а також підходи Дж. Салза й Т. Шульца, які пояснюють гумор як результат розв'язання когнітивної несумісності [2, с. 112; 3, с. 37]. Поняття гумору та концепції анекдотів цікавили також і турецьких дослідників. Вагомий внесок у розвиток розуміння почуття гумору здійснив Н. Кисакюрек. Дослідник наголошував на різноманітності форм жартівливої літератури – сатири, дотепів, жартів, містифікації тощо [5, с. 27]. Важливими є напрацювання Ф. Тюркмена, який у своїх працях класифікує гумор за трьома аспектами: аспект переваги (*üstünlük kuramı*), аспект несумісності (*uyumsuzluk kuramı*) та аспект заспокоєння (*rahatlama kuramı*) [6, с. 41]. Такий підхід дозволяє виявити зв'язок між емоційною реакцією реципієнта і соціальним контекстом, що безпосередньо відображається у турецькому мультиплікаційному гуморі.

Спираючись на вказані підходи, у роботі здійснюється спостереження над основними лінгвопрагматичними механізмами, які забезпечують створення комічного ефекту в турецьких мультсеріалах. Особливу увагу зосереджено на взаємодії вербальних, просодичних і невербальних компонентів, що утворюють цілісну комічну ситуацію. Матеріалом слугують фрагменти з сучасних турецьких анімаційних серіалів «*Kral Şakir*», «*Süper 1 Takım*» та «*Nasreddin Hoca – Zaman Yolcusu*», де комічність постає як складова масової комунікації та культурного коду.

Комічний ефект у турецькому мультиплікаційному дискурсі формується на перетині трьох рівнів: **лінгвістичного, прагматичного та кінесичного**. На **лінгвістичному рівні** комізм виникає завдяки каламбуру, грі слів, порушенню звичних синтаксичних структур. У мультсеріалі «*Kral Şakir*» персонаж вигукє: "*Ben aslanım, ama cesur değilim!*" ("Я лев, але не сміливий!") [7], що створює іронічний контраст між значенням слова *aslan* ("лев") і реальною поведінкою героя. Такі випадки демонструють використання семантичної невідповідності як основного джерела комічності. На **прагматичному рівні** гумор реалізується через порушення очікувань і когнітивну несумісність між наміром і результатом. У мультсеріалі «*Süper 1 Takım*» [9] персонажі часто потрапляють у кумедні ситуації через власну "героїчну недбалість": "*Plan yaptık ama planı unuttuk!*" ("Ми склали план, але забули його!"). Тут сміх виникає як наслідок комунікативної суперечності між прагненням діяти логічно й фактичною абсурдністю

дій [4, с. 44]. На **кінесичному рівні** комізм підсилюють невербальні засоби – міміка, жести, темп мовлення, інтонаційні акценти. У мультсеріалі «*Nasreddin Hoca – Zaman Yolcusu*» [8] гумор ґрунтується на поєднанні дидактичного тону героя з комічними обставинами. Коли Насреддін Ходжа промовляє повчальні фрази в момент власної поразки, виникає іронічна дистанція між змістом і контекстом, що посилює комічний ефект. Окремий пласт становлять **культурно марковані алюзії**, пов'язані з турецькою традицією народного гумору. У мультсеріалі «*Kral Şakir*» герої часто переосмислюють відомі прислів'я, наприклад: “*Damlaya damlaya göl olurmuş ama bizim damla çaydı!*” (“Кажуть, з крапель утворюється озеро, але наша крапля – це чай!”), поєднуючи побутову лексику із національною символікою. Такі вислови демонструють культурну специфіку турецького комізму, в якому повсякденне життя переосмислюється через гумор і самоіронію.

Таким чином, комічний ефект у турецькомовному мультиплікаційному дискурсі є результатом синтезу мовних, прагматичних і невербальних чинників. Гумор у турецькій анімації виконує соціально-комунікативну, виховну та інтегративну функції, сприяючи формуванню позитивного емоційного фону й відображаючи культурні цінності сучасного турецького суспільства.

Література:

1. Мовчан А. О. Лінгвістичні аспекти комічного дискурсу. Харків, 2011, С. 41.
2. Raskin V. Semantic mechanisms of humor. Dordrecht : Reidel, 1985. P. 112.
3. Schultz T.R. A cognitive–developmental analysis of humor. New York : Academic Press, 1974. P. 24–37.
4. Suls J.M. Cognitive processes in humor appreciation. In: Handbook of humor research. New York : Springer, 1983. P. 39–57.
5. Nas M. Necip Fazıl Kısakürek'te mizah anlayışı. İstanbul : Kitabevi Yayınları, 2017. S. 27.
6. Türkmen F. Mizah teorisi ve Nasreddin Hoca fıkraları. Ankara : Akçağ Yayınları, 2015, S. 41.
7. Cartoon Network *Kral Şakir* [Відео]. YouTube, 2017 <https://www.youtube.com/@KralSakirResmi>
8. TRT Çocuk *Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu* [Відео]. YouTube, 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=MnAOABvhPAA&list=PLA5dySkGy4cse18R1SDpGvE3C1hqEgfxA&index=1>
9. Cartoon Network *Süper 1 Takım* [Відео]. YouTube, 2021. <https://www.youtube.com/@super1takim>